

Заштита на правата на мигрантите кои поминуваат низ Македонија и Србија

МЕСЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА НА МИГРАНТИТЕ, БЕГАЛЦИТЕ И БАРАТЕЛИТЕ НА АЗИЛ ВО СРБИЈА И МАКЕДОНИЈА – АПРИЛ 2018

Целта на овој Извештај е да ја претстави моменталната состојба во врска со заштитата на човековите права и слободи на мигрантите, бегалците и барателите на азил кои поминуваат или престојуваат во Србија и Македонија. Податоците во овој Извештај се добиени од 24 граѓански организации од Србија и Македонија, во рамките на мрежата „Помош на рутата“.

Состојбата во Србија

Во текот на првата половина од април, во Белград беа забележани повеќе од 350 пристигнувања. Поголемиот дел од мигрантите пристигнаа од Иран, најчесто со авион, и нивната цел е да го продолжат патувањето. Исто така беше забележан голем број на Пакистанци, Авганистанци, Алжирци и Мароканци. Топлото време им овозможи на 30 мигранти дневно да престојуваат во паркот во Белград, а во сличен број се присутни и во Миксалиште.

Во почетокот на претходниот месец беше усвоен новиот Закон за азил. Исто така се усвои и нов Закон за странци и други закони во врска со имиграцијата. Стариот Закон за азил не е повеќе валиден, додека

новиот треба да се примени во рок од 60 денови од неговото стапување во сила. Ова значи дека во овој период, сè до јуни, постои „вакуум“ за време на кој се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка. Без оглед на сегашната ситуација, новиот закон се очекува со нетрпение поради промените што ги воведува, кои треба да го подобрат постоечкиот систем за азил. Одредени новини во законот ја подобруваат положбата на барателите на азил и оние на кои имаат засолниште или супсидијарната заштита, и подетално дефинираат одредени прашања во врска со процедуралното право, дефинирање на различни институти и механизми за заштита на баратели на азил и бегалци.

Моменталната ситуација во врска со пристапот до постапката за азил не е значително изменета. Се уште постојат случаи кога лицата чекаат неколку месеци за да аплицираат за азил, главно во прифатните центри, но и во центрите за азил. Се очекува дека ситуацијата ќе се промени во наредните месеци, имајќи ги предвид одредбите воведени со новиот закон. Исто така, се очекува дека работата на Канцеларијата за азил ќе биде поефикасна во периодот што претстои. Сепак, треба да се има предвид дека обука на нови службеници е неопходна за да се обезбеди правилна работа и донесување одлуки во постапката за добивање азил.

Проблемот што е сè повеќе присутен е позицијата на барателите на азил чија постапка за азил е законски прекината со негативна одлука. Во праксата постои проблем во врска со враќањето на овие луѓе во трети земји, а тоа треба, по правило, да бидат земјите од кои пристигнале непосредно пред да влезат во Србија. Не се целосно имплементирани сите договори со соседните земји во врска со враќањето во трети земји. Од друга страна, некои од одбиените лица се обидуваат да ја напуштат Србија незаконски или да го легализираат својот престој на друг начин (најчесто, тоа е обид да се регулира престојот преку работа, но се случува и поединци да стапат во брак со српски државјани), што не е едноставно и подразбира исполнување на

До крајот на април, во Србија имаше 3.498 бегалци, баратели на азил и мигранти (податоци од УНХЦР, 29-ти април 2018). Најголем дел од нив (91%) беа сместени во 18 прифатно-транзитни центри и центри за азил, додека околу 300 престојуваа во Белград или областите во близина на граничните премини со Хрватска и Унгарија.

УНХЦР забележа пораст во бројот на пристигнувања, при што понуди помош на 208 (во споредба со 132 во текот на претходните две недели): 62% пристигнаа од насока на Македонија, 16% од насока на Бугарија и 22% со авион и/или од други локации

огромен број на услови. Голем дел од овие луѓе се во Србија многу долг временски период и прават напори да се интегрираат во српското општество.

Сместување во прифатните центри и центрите за азил

Состојбата во прифатните центри и центрите за азил не е значително променета во однос на претходниот период. Проблемите кои се регистрирани вклучуваат кражби, тепачки, употреба и носење на оружје и злоупотреба на алкохол. Имаше зголемена тензија и нетрпеливост меѓу мигрантската популација во врска со одење во Унгарија поради намалениот број на дневно дозволени влезови и наводното непочитување на редот на граничниот премин. Принципот на семејно единство генерално се почитува при сместување во центрите, но сè уште има случаи кога лица од различни националности се сместени во исти простории во центрите каде што има повеќе луѓе. Ова често доведува до конфликт меѓу мигрантите.

Потребно е да се обрне внимание на зголемената потреба на мигрантите за организирани активности. Трендот на намалување на присуството на организации кои организираат такви активности во центрите доведе до монотоното секојдневие. Мигрантите се жалат дека им е здодевно, дека нивното време минува полесно и монотонно, и тие се залудно чекаат да го продолжат патувањето. Некои ја разгледуваат можноста да останат во Србија и да бараат азил по бројни неуспешни обиди за нелегално преминување на границата.

Децата-мигранти во училиштата

Бројот на деца кои посетуваат настава во основните училишта во Србија се движи од 350 на 400, со значителни отпишувања од училиште на северниот дел. За помладите деца е многу полесно да се прилагодат на училиште. Децата посочуваат дека комуникацијата може да биде тешка во почетокот, но повремените недоразбирања брзо се надминуваат. Социјалната дистанца на домашните ученици е помала кон децата-мигранти отколку кон некои други етнички групи, и тие покажуваат голема емпатија и подготвеност да помогнат. Постарите деца имаат

„Нашите деца се помалку и помалку комуницираат со вашите. За време на училишни паузи, обично стојат во помали групи, исто како во камповите. Не сметам дека вашите деца имаат проблем со нашите, но мислам дека јазичната бариера е моментално преголема.“

-Татко назначен да ги придружува децата до училиште и да биде со нив на училиште.

тешкотии при наоѓање мотивација за учење, а училиштата не се доволно флексибилни за да им понудат интересни теми за учење. Часовите по странски јазици се секогаш добро прифатени, но тие се ретки во текот на неделата поради определената училишна програма.

Прирачникот за Спроведување на Професионалниот Водич е објавен и ќе биде дистрибуиран до сите училишта, како и Прирачникот за Забрзано Учење на Српски Јазик што е во процес на печатење. Шест училишта добија дополнителни средства за професионален развој поради зголемениот број деца и потребата за градење на капацитетите во одредени области. Училиштата и понатаму ја нагласуваат потребата за финансирање на дополнителни часови за јазици бидејќи многу наставници не зборуваат англиски или други странски јазици на кои би можеле да комуницираат. Тие посочуваат дека децата добро се вклопуваат, но понекогаш е тешко да се извлечат од хомогените групи.

„Изненаден сум од вашата полиција! Тие се однесуваа многу учтиво спрема мене, се претставија и ме сместија во прифатниот центар. Разбрав дека е можно да имам проблеми со полицијата, но тоа не се случи.“

-Мигрант од Иран којшто пристигна во Србија преку Македонија

„Полицијата беше многу културна со нас, се однесуваа примерно, не беа агресивни, се претставија и ни објаснија дека мора да не вратат во Србија.“

-Семејство што се обиде да влезе во Хрватска и Босна и Херцеговина.

Состојбата во Македонија

Состојбата во двата транзитни кампови остана непроменета во текот на април 2018 година. Бројот на бегалци кои престојуваат во камповите не надминуваа 40 во секој камп, но постои регуларно движење на бегалците. Бегалци доаѓаат и заминуваат секојдневно – од Србија одат во Грција или пак се фатени од полицијата при доаѓање од Грција со намера да заминат во Србија. Доминантните земји на потекло се Пакистан, Авганистан, Иран, Ирак, Сирија, Мароко, Индија и Алжир.

Бројките во двата транзитни кампови секојдневно варираат. На 12 април, вкупно 17 бегалци – три семејства со потекло од Авганистан – пристигна во транзитниот камп во Табановце, Куманово. Групата беше составена од 3 мажи, 3 жени и 11 деца (момчиња и девојчиња од 4 месеци до 19 години). Според нив, тие останале 5 месеци во кампот во Прешево, по што доброволно решиле да се вратат во Грција. Во првите три недели од месецот имаше околу 38 нови бегалци кои пристигнаа во транзитниот камп во Табановце. Доаѓаат од различни матични земји, а најчесто се од Пакистан, Авганистан, Либија, Иран, Ирак и Мароко. Повеќето од нив доброволно се вратија во Македонија по неколкумесечен престој во Србија. Причините за тоа, како што велат некои, се лошите услови во прифатните кампови и недостатокот на можност да продолжат да патуваат натаму. Иако најчесто мажи, имаше најмалку 5 малолетници без придружба во бегалските групи.

Во транзитниот камп во Винојуг, Гевгелија, имаше околу 40 нови бегалци кои пристигнаа во втората недела од април. Нивните земји на потекло се Авганистан, Ирак, Иран и Индија. На 17-ти април, околу 35 бегалци од Пакистан беа фатени од страна на полицијата во близина на Неготино и веднаш беа префрлени во Грција.

Во текот на април, двајца бегалци од Авганистан, кои беа сместени во транзитниот камп во Винојуг, Гевгелија поднесоа барање за азил. Се очекува да бидат префрлени во Прифатниот центар за баратели на азил во Скопје. Во два наврати, поголеми групи (22 и 18) беа организирано пренесени од Табановце до Гевгелија, со цел да се вратат во Грција на нивно барање.

Медицинска помош е обезбедена за сите бегалци кои имаат потреба. Во конкретни случаи, бегалците се пренесуваат во локални болници доколку е потребна понатамошна медицинска нега или специјалистички преглед.

Во текот на април, Министерството за внатрешни работи пријави 4 случаи на криумчарење. Во првиот случај, на почетокот на месецот, четворица германски државјани се обиделе да криумчарат мигрант преку грчко-македонската граница со тоа што го криеле во нивниот автомобил. Кривични пријави се поднесени против нив и мигрантот беше пренесен во прифатен центар. Во вториот случај, полициската патрола пронајде 5 бегалци од Пакистан (на возраст меѓу 18 и 28 години) при проверка на возилото. Сите имаа грчки документи. Возачот, македонски државјанин, беше уапсен и бегалците беа однесени во полициската станица за сослушување. Во останатите два случаи, мешани патролни тимови и граничната полиција пронајдоа групи на луѓе во товарен воз две различни ситуации. Во првиот случај, беа откриени 4 бегалци, кои потекнуваат од Авганистан и Иран. Тие пристигнаа во Гевгелија од Грција. Во вториот случај, 5 бегалци со потекло од Авганистан и Иран беа откриени во воз што патуваше од Грција до Унгарија. Сите беа префрлени во транзитниот камп во Табановце, Куманово.

На 27-ми април, маж со потекло од Алжир пристигна во кампот од Србија. Според него, бил тешко претепан од страна на локалци во околината на Скопје. Имаше видливи рани и модрина. Тој доби помош при пријавување на случајот во Министерството за внатрешни работи.

ПРЕПОРАКИ

За Србија:

- Потребно е да се продолжат напорите за да се обезбеди почитување на правото на азил или пристап до постапката за добивање азил, како и за ефикасна постапка за азил и заштита на лица на кои им е потребна меѓународна заштита.
- Треба да се обезбеди соодветна заштита за оние бегалци и мигранти кои се надвор од системот, кои не се регистрирани и сместени, на начин што ќе им овозможи да ги остварат своите основни права.
- Спречување на криумчарење и трговијата со луѓе останува високо на листата на приоритети, со напори за спречување на малтретирање на бегалци и мигранти од страна на властите или цивилното население на бегалската рута.
- За ефикасно обезбедување на сеопфатна помош е потребна координација на активностите помеѓу граѓанските организации и службите за јавни услуги. Спроведувањето и ефектот на активностите се на највисоко ниво доколку се распределат помеѓу сите клучни чинители.
- Активностите за дисеминација, поврзување, учење и интеркултурна размена се од големо значење за да се надминат разликите помеѓу локалните и бегалските заедници. Во контекст на почетокот на учебната година, важно е информирањето и соработката со родителите на локалните деца и децата-бегалци, со цел тие подобро да се подготват и да се спречат недоразбирањата, предрасудите и стравовите.
- Основните човекови права и слободи на бегалците и мигрантите треба да бидат промовирани, набљудувани и заштитени во секое време од страна на сите институции и граѓани.
- Потребно е да се вложат напори за спречување на дискриминацијата на мигрантите и соодветно справување со случаи на докажана дискриминација, така што истите да не се повторуваат.
- Во прифатните центри и центрите за азил постои голема потреба од организација на слободното време и обезбедување на професионални, рекреативни и други активности за мигрантите.

За Македонија:

- Практиката на нелегална депортација во Грција мора веднаш да се прекине и да се замени со законска процедура за враќање на бегалците кои сакаат да се вратат во Грција.
- Сите обвиненија за полициско насилство или злосторства од омраза против бегалците мора да бидат пријавени и темелно истражени од страна на Министерството за внатрешни работи. Бегалците кои се жртви на криумчарење не смеа да се задржуваат во Прифатниот центар за странци во Скопје како сведоци во кривична постапка.

Оваа публикација е произведена со поддршката на Европската Унија, во рамките на проектот „ПОМОШ НА РУТАТА – Заштита на правата на мигрантите кои поминуваат низ Македонија и Србија“. Содржината од оваа публикација се единствена одговорност на Фондацијата Ана и Владе Дивац, и во ниту еден случај не ги изразуваат ставовите на Европската Унија

Имплементација на проектот:

